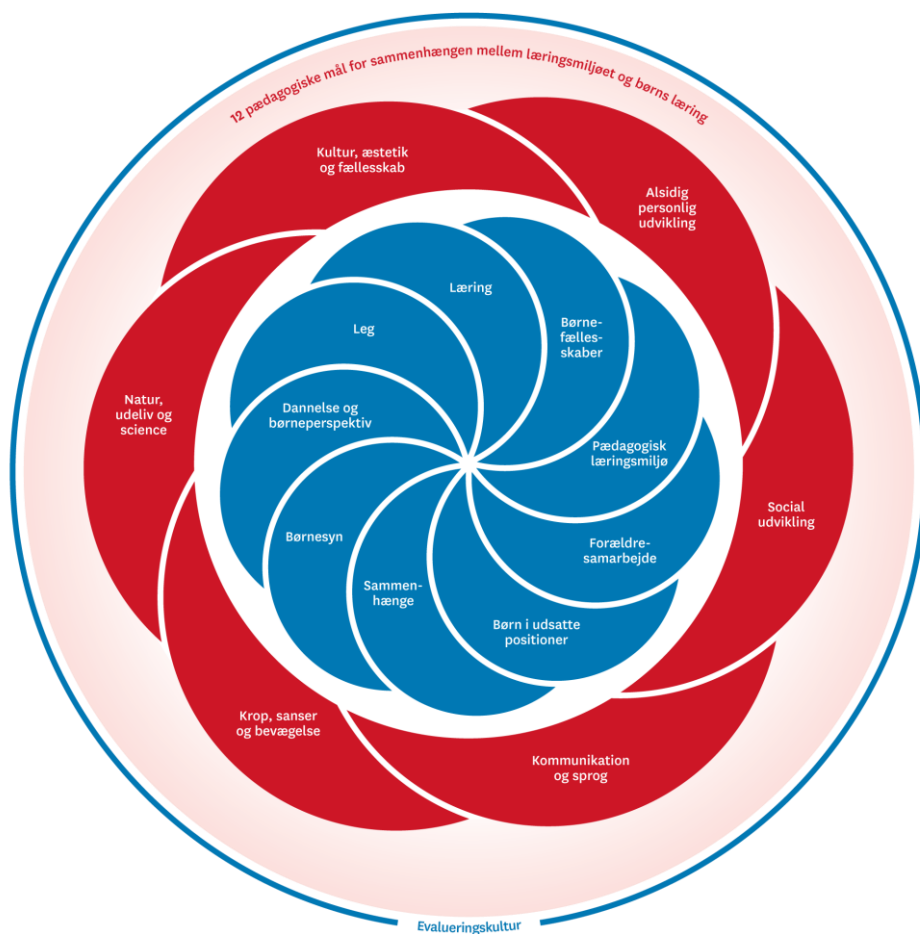

Pædagogisk læreplan for Privatinstitutionen Grønnebakken 2022

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan](#).

[Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor hen-

vises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og børnenes? forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Grønnebakken er en integreret daginstitution med 24 vuggestuebørn og 40 børnehavebørn. Vi blev i 2011 til en privatinstitution, og i den forbindelse valgte vi at opnormere med 67 pædagogtimer. Vi har vores egen venteliste.

Vi arbejder pædagogisk med åbent plan, hvilket betyder, at vi har funktionsinddelte rum, og vi er ikke stueopdelte.

Man kan læse mere om os i vores forældrehåndbog, hvor vi har beskrevet vores pædagogik og vores hverdag. Den ligger på vores hjemmeside www.gronnebakken.dk

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.

Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge og mindre i andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

Dannelse og børneperspektiv

Leg

Læring

Børnefællesskaber.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Formateret: Byline

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Grønnebakkens børnesyn og overordnede vision for det pædagogiske arbejde:

Det er Grønnebakkens målsætning, at personalet i samarbejde med forældrene skaber rammer, der fremmer børnenes trivsel, udvikling og selvstændighed, og at give børnene en tryk og udfordrende hverdag, hvor der er plads til og respekt for alle.

Grønnebakken skal give mulighed for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets fantasi og sproglige udvikling. Institutionen skal danne ramme for leg og læring og fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for at udforske omgivelserne.

Vi skal give børnene medbestemmelse og medansvar og som led heri bi-drage til at udvikle børns selvstændighed og evner til at indgå i forpligtende fællesskaber. Derudover skal vi medvirke til at give børn forståelse for kulturelle værdier og for samspillet med naturen.

Børneperspektiv

På Grønnebakken har vi alle årene arbejdet pædagogisk med forløb, hvor vi følger barnets spor. Det kan komme til udtryk på mange måder, fx ved at vi i samtaler med børnene bliver opmærksomme på, at der er emner, der optager dem, som vi pædagogisk kan brede ud til projekter, temaer for fællessamlinger eller som i nogle tilfælde er endt ud i en hel dag med fokus på det, som optager dem. Eksempelvis har vi afholdt fest med diverse temaer, som har optaget børnene; Michael Jackson, bamsefest, Emil fra Lønneberg, Gurli Gris etc.

Vi har på legepladsen omdannet et område til udgravning af ler, som har optaget en stor gruppe børn i en længere periode.

I en periode i børnehaven talte storegruppen om, at det ind imellem var svært for alle børn at sige farvel til mor og far om morgenen, og de blev spurgt til, om de havde gode råd til andre om, hvordan man på en god måde kunne blive afleveret. Det endte ud i en plakat, som blev hængt op i garderoben med gode råd og erfaringer.

Der er i vuggestuen planlagt udflygt med fokus på store maskiner, såsom traktorer, gravemaskiner og lignende, hvor der også er blevet indkøbt store traktorer, så børnene kunne lege med dem efterfølgende.

Der var en gruppe børn i vuggestuen, som var meget optaget af dinosaurer, som ligeledes blev et tema. Der var udstillet dinosaurer i Zoo, som blev besøgt, læst om dem, og der blev indkøbt dyr, som passede ind i temaet, så der kunne leges videre hjemme i vuggestuen.

Også i vores pædagogiske evaluering af diverse voksenplanlagte forløb, reflekterer vi over, hvordan disse aktiviteter har fungeret udfra et børneperspektiv. Det gør vi både i samtaler med børnene, men vi måler også på succesen ud fra børnenes muligheder for deltagelse og i hvor høj grad vi oplever, at børnene har et positivt udbytte af forløbet.

Fx havde vi OL som emne til vores emneuger i 2021, hvorefter vi blev enige om, at gøre det til en årlig tilbagevendende begivenhed i form af en idrætsdag, da vi oplevede, at alle børn på Grønnebakken, både i vuggestuen og i børnehaven, havde lige deltagelsesmuligheder i blandede grupper.

Dannelse

På Grønnebakken arbejder vi i fællesskab med forældrene om at lære børnene almindelig høflighed og respekt for hinanden.

Vi siger altid godmorgen og farvel til hinanden. Vi passer på vores ting og på huset. Vi tegner ikke på gulvet, og vi behandler legetøjet ordentligt. Vi rydder op efter os selv, og når vi er i det offentlige rum, viser vi respekt for de andre mennesker i eksempelvis bus og tog, og vi taler med små stemmer. Når vi går i trafikken, fjoller vi ikke. Vi har fokus på at passe godt på hinanden, være til stede og komme godt frem.

Vi synes, det er vigtigt at vise respekt for hinanden her på Grønnebakken. Vi lærer at være opmærksomme på hinandens grænser, og børnene øver sig i at mærke deres egne grænser; først i det små sammen med voksne, der hjælper med at sætte ord på og senere at kunne sige til og fra på egen hånd. Det gør vi, når vi laver "Gode venner" (se afsnit om "Gode Venner" s. 20), og det gør vi, når vi har "Slåskultur" (se afsnit om "Slåskultur" s. 21).

Det er vigtigt at kunne bede om hjælp til det, der er svært, eller hvis der er noget, man gerne vil og omvendt at kunne hjælpe andre eksempelvis en ven, når de har brug for det. Vi øver børnene i at klare opgaver, der er alderssvarende og i at blive gode til at spørge en voksen eller en kammerat om hjælp.

Det er godt to år med Corona har vi valgt at arbejde med forældreinvolvering på Grønnebakken, og én af de store grundsten i processen er at være bevidste om, at vi som voksne er rollemodeller for børnene på Grønnebakken. Det gælder alle os, der er ansatte her, men det gælder også forældrene. De er ikke kun rollemodeller for deres eget/egne børn, men de er det også for de andre børn. Hvordan vi som voksne reagerer, agerer, håndterer konfliktsituationer og hjælper hinanden, påvirker i allerhøjeste grad vores børn, som ser og spejler sig i os og mærker hvordan vi har det med hinanden indbyrdes.

I arbejdet med at tydeliggøre den kultur, de værdier og normer, som vi på Grønnebakken anser for de vigtigste, har vi nedskrevet vores leveregler. Sammen med forældrene har vi diskuteret og talt om dem og forældrene har fortalt os, hvilke der er de vigtigste for dem, og hvilke, der kan være svære at håndtere. Fx er det ikke altid lige nemt at vide, hvordan man hjælper, hvis nogle børn er i en konflikt. Her har vi forsøgt at give enkle løsnings- og handlemuligheder til forældrene, så de ikke oplever disse situationer som grænseoverskridende eller uoverskuelige. Eksempelvis kan man hente et personale, eller bare lytte til børnene, så løser det sig nogle gange helt af sig selv, for tit er det at blive hørt nok til, at konflikten forsvinder.

Levereglerne er vi i gang med at få sat op på en plakat og meningen er, at den skal hænge rundt omkring i huset og også være tilgængelig på hjemmesiden.

Leg

Vi oplever, at børnene leger og lærer, så snart de har mulighed for det.

Vi mener, at legen er det vigtigste redskab til at tilegne sig verden.

På Grønnebakken har vi en holdning til, hvordan vi agerer i forhold til børnenes leg. Vi lader børnene lege uden indblanding, men under opsyn. Vi leger også med børnene og faciliterer leg i løbet af dagen.

Vi er meget bevidste om at der er gode lege og "onde lege". Der er et stort ansvar og pædagogisk arbejde med at observere og se, hvordan samspillet mellem børnene fungerer og selvfølgelig hjælpe børnene med at ændre samspillet, hvis legen ikke er "god".

Vi presser ikke barnet ind i en allerede igangværende leg. Barnet har ikke været med i planlægningen og opstarten og har derfor ingen chance for at vide, hvad der foregår. I stedet tilbyder vi barnet en tilskuerrolle eller foreslår noget andet. Det gør, at der ofte opstår mulighed for, at barnet bliver inviteret ind i legen. Det kan også tilegne sig viden om de andres leg.

Igennem leg udvikler barnet sig socialt. Allerede i vuggestuen har børnene foretrukne legekammerater, og de engagerer sig følelsesmæssigt i hinanden.

I vilde lege lærer barnet at skabe orden i kaos og genvinde roen og overblikket. Barnet udvikler evnen til at kunne markere sig og sige til og fra. I børnehaven arbejder vi med slås-kultur som et redskab til at øve sig (se afsnit om slåskultur s.21).

Barnet lærer i samspillet med både børn og voksne de sociale spilleregler og herunder at indordne sig, gå på kompromis og tilpasse sin adfærd. Når et barn vil ind i en leg, er indgangsstrategien som oftest at spørge om man må være med. Barnet skal nogle gange lære at acceptere den rolle i legen, som barnet får tildelt.

Små børn får mest ud af at lege med ting, der er genkendelige fra deres hverdag. De observerer, imiterer, leger parallelle lege og spirende rollelege med mange gentagelser. De små har brug for voksne til at understøtte legen for at fastholde og udvikle legen. Det gør de ved at sætte ord på legen og hjælpe med at strukturere den.

Læring

Vores tilgang til læring er gennem en legende og eksperimenterende tilgang, som står beskrevet i de forskellige afsnit her i læreplanen. Læring foregår i leg, i pædagogiske forløb, i børnenes venskaber og i deres relationer til hinanden og de voksne.

Vi har ikke skoleforberedende forløb i den klassiske forstand, og vores holdning er, at børn først og fremmest skal være i trivsel, være følelsesmæssigt og socialt kompetente og modne for at være klar til skolen. Du kan kun lære, hvis du er i trivsel. Og du skal følelsesmæssigt og socialt kunne begå dig i de kontekster, som er i skolen og SFO'en. Det er det, vi understøtter i vores pædagogiske arbejde.

Vores ideologi er, at børn skal være børn og lege og udforske deres verden så længe som muligt og blive mødt af voksne, som har blik for at støtte deres udvikling og udfordre dem og inspirere dem til videreudvikle deres kompetencer og viden i en legende tilgang.

Grønnebakkens børnefællesskaber

På Grønnebakken har vi valgt at arbejde med åben plan, hvilket betyder at vi ikke er stueopdelt. Vi har indrettet os på denne måde, fordi vi ønsker at give børnene flere venskabsmuligheder, så fundamentet for børnenes fællesskaber får bedst mulig grobund. Da der i vuggestuen på denne måde er jævnaldrende svarende til to traditionelle stuer, er der her mulighed for børnene at finde venner ud fra interessefællesskaber, som de kan følges sammen med op i børnehaven. Planlægningsmæssigt og pædagogisk har vi mulighed

for at sammensætte de børn, som har knyttet venskaber, så de trygt kan følges ad op i børnehaven. Vi har mange forskellige børnefællesskaber på Grønnebakken. I løbet af dagen oplever børnene at indgå i grupper med deres jævnaldrende, i blandede grupper og integreret vuggestue - børnehave, hvor også søskende børn mødes og leger på legepladsen. Vi har i løbet af året fælles arrangementer for hele huset, når vi fejrer fastelavn, Grønnebakkens fødselsdag, fælles ture, bondegårdsture, emneuger, idrætsdag, Tour De Grønnebakken og julearrangementer.

I børnehaven læser børnene i faste aldersopdelte grupper. I løbet af ugen er de opdelt i forskellige pædagogiske aktiviteter; skov, udeliv, rytmik og kreative forløb. Aktiviteterne følger årtidene.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi er bevidste om at veksle mellem fastlagte pædagogiske aktiviteter og børnegruppens egne idéer/behov og leg. Om formiddagen er der som regel fastlagte pædagogiske aktiviteter, såsom rytmik, "Gode Venner", "Slåskultur", Skolehave, Skov, Tegnekursus og lignende. Så vidt muligt prioriterer vi at opdele børnene i mindre grupper ved pædagogiske aktiviteter og ture ud af huset, da det øger børnenes trivsel og dermed også læring.

Vuggestuen har samling kl. 9.00 inden aktiviteterne, hvor der bliver sunget, arbejdet pædagogisk med månedens tema og talt sammen om dagens forløb. På denne måde får vi skabt ro og fokus på, hvad der skal ske resten af formiddagen.

For børnene er det umiddelbart meningsfuldt at kunne være en aktiv del af hverdagsrutinerne. De har ansvar for at rydde op efter frokost, og afhængigt af alder er de selv med til at klæde sig af og på, og hjælpe hinanden med det. Det er en vigtig læring, som også er en del af at gå i vuggestue og børnehave. Disse

rutiner rummer en masse gentagelser og en vis forudsigelighed, som giver børnene et overblik over dagen og gør den genkendelig og overskuelig. De kan selv, og de ved, hvad der skal ske. De fortæller det videre til de små, som lærer af de større. Det giver en følelse af ejerskab og følelse af at høre til.

Efter frugt i vuggestuen er der ofte en samling med eksempelvis Bablerne, som er et særligt materiale lavet til sprogstimulering hos små børn, som trækker på de samme principper som dialogisk læsning, hvor børnene deltager aktivt i samtale om et fælles tredje. I bøgerne om Bablerne opfordres børnene igennem en legende tilgang til aktivt at bruge sproget, fagter og gestik og mundmotorikken. Der medfølger nogle sjove små figurer, som hver især har mundrette navne, som hjælper børnene med at øve deres udtale af forskellige bogstavkombinationer (Baba, Didi, Bobo osv).

Børnehaven tager allerede i skoven kl. 8.50 med en gruppe børn inddelt efter alder. Vuggestuen deltager, når det er lillegruppen i børnehaven, der skal afsted. På turen er der fokus på, hvordan vi opfører os, når vi er ude blandt andre mennesker. Vi sidder og snakker med små stemmer, når vi kører i bus og tog. Når vi er ude i skoven, er der primært børnenes spontane og selvorganiserede leg, der fylder, og samtidig bruger vi skoven som et observationsredskab, hvor vi har mulighed for at se på de enkelte børn i fællesskabet. Hvordan leger de med deres jævnaldrende? Hvilken position har de i gruppen? Kunne man hjælpe børnene med at opdage andre mulige venskaber? Er der specifikke udfordringer, der skal være fokus på i børnegruppen?

Desuden laver vi bål, huler, finder insekter, svampe, skovsyre, agern og bognødder alt efter årstiden.

Børnehaven har samling inden madpakkerne, da det er det naturlige tidspunkt for dem at samles i alderssvarende grupper. Her læses der højt, synges, dramatiseres og tales om emner, der rører sig i børnegruppen. Her arbejdes der med behovsudsættelse; nu er det ikke mig, der skal sige noget, men jeg skal lytte til mine venner. Bagefter lytter de til mig. Hvis én af børnene har mistet en bedstemor, kan der pludselig opstå en samtale om, hvilke erfaringer de enkelte børn har gjort sig med døden; nogle har mistet et marsvin eller en oldefar, og alt efter alder bliver der talt om, hvad døden betyder.

Børnehaven sidder aldersinddelt i tre rum og spiser madpakker. Der sidder en voksen sammen med dem og der bliver konverseret ved bordene. De voksne benytter ofte denne lejlighed til at tale med børnene om, hvad de kunne tænke sig at lege, når de efterfølgende skal på legepladsen. På denne måde når de fleste at få lavet aftaler allerede inden, de går ud. Herved kan de voksne tit hjælpe børn med ind i legefællesskaber med jævnaldrende, samtidig med at børnene bliver forberedt på overgangen fra frokost til legepladsen. Børnene leger her selvorganiserede lege præget af rolleleg, konstruktionsleg og større lege med mange deltagere, såsom cykel-lege, konstruktionslege på "byggeren", sandkasse-grave-lege, fangelege og fælles-lege, som "Alle mine kyllinger kom hjem".

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejdet med forældrene starter, under barnets indkøring på Grønnebakken, hvor det er pædagogens opgave at formidle, hvad det vil sige at være en del af en gruppe, og hvordan de bedst muligt klæder deres barn på til at indgå i dette børnefællesskab under bedst mulige forudsætninger.

Samlet set har man mulighed for 4 samtaler gennem barnets tid på Grønnebakken, hvor der ofte vil fokus på barnets trivsel, sprog, deres kognitive og motoriske udvikling og leg. Her aftaler vi, hvordan vi i fællesskab kan understøtte barnets og børnefællesskabets trivsel og læring. Der vil altid være mulighed for flere samtaler, hvis pædagogerne eller forældrene vurderer, at der er behov.

I det daglige forældresamarbejde prioriterer vi, at der skal være tid til at tale om både stort og småt. Det er vigtigt for os at have et tæt samarbejde, hvor overgangen fra hjem til institution og omvendt er afgørende for barnets trivsel.

I vuggestuen er vi bevidste om, at børnene endnu ikke har et veludviklet sprog, som gør dem i stand til at berette om oplevelser udenfor vuggestuen, og vi hjælper derfor børnene med at sætte ord på livet derhjemme, så sammenhængen mellem hjem og institution er bedst mulig.

Vi har som et supplement til den daglige kommunikation valgt at have et digitalt billed -og fildelingsværktøj, hvor forældrene kan se situationsbilleder fra børnenes hverdag, og hvor vi kan skrive info, skovsedler, vuggestue-nyhedsbreve, referater af relevante møder til og med forældrene. Billederne giver forældrene et godt indblik i hverdagen, og samtidig kan det være en god indgang til samtaler med børnene om, hvad de laver og leger i vuggestuen eller børnehaven. Især i børnehaven er vi bevidste om, at der ikke er lige så megen tid om eftermiddagen til altid at få talt i længere tid med forældrene. Nogle gange er de voksne, som har været sammen med de enkelte børn, måske gået hjem eller er optaget i aktiviteter med andre børn. Så er det ikke sikkert, at man når at få talt sammen den dag, og så kan det være en hjælp at have billederne til at snakke ud fra med børnene.

Vuggestuebørnene, som kan have svært ved at forklare og udtrykke sig, kan nemmere vise mor og far, hvad de har lavet i løbet af dagen. Det hjælper til med at skabe sammenhæng og begribelighed mellem hjem og Grønnebakken.

Vi afholder et årligt forældremøde, hvor der på hver etage er tid til at snakke sammen om børnegrupperne og de børnefællesskaber, som børnene har på Grønnebakken. Der bliver som regel talt om det ud fra den aldersgruppe, børnene tilhører og vi har gode erfaringer med at inddele forældrene i mindre grupper, hvor det kan være nemmere at få forældrene til at byde ind.

Vi er meget bevidste om vigtigheden af at støtte op om de gode relationer med fokus på diverse trivselsarrangementer. Vi holder på Grønnebakken hvert år fødselsdag, hvor forældrene bliver inviteret til fælles morgenmad på etagerne.

Derudover har vi fællesspisninger løbende – både i vuggestuen og i børnehaven. Vuggestuen har arrangeret forældre kaffe, hvor det er intentionen, at forældrene er med til at afholde arrangementet og vuggestuen "lægger hus til".

Vi har en årlig sommerfest for alle familierne på Grønnebakken med hoppeborg, diverse boder og fællesspisning.

Og til jul har vi et fællesarrangement for hele huset med æbleskiver, kaffe, the og gløgg over bål på legepladsen med fakler og langborde.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Hvis vi i hverdagen oplever at barnet har problemer med at være i fællesskabet med de andre børn, prøver vi i samarbejde med forældrene at klarlægge barnets vanskeligheder, og at arbejde med en målrettet indsats.

Grønnebakken er gennem vores paraplyorganisation Børneringen tilknyttet en psykologordning hvor især pædagogerne kan få råd og vejledning og i særlige tilfælde også forældre.

Oplever vi, at de tiltag vi forsøger at iværksætte, ikke har den ønskede effekt, kan vi i fællesskab med forældrene kontakte Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) for igennem deres ekspertise at få råd og vejledning.

Der opstår ind imellem udfordringer med at inkludere alle børn i enten vuggestuen eller børnehaven. Nogle børn har sværere ved at navigere i de sociale kontekster og lege. Nogle bruger ekstra ressourcer på at afkode de sociale spilleregler, og andre igen kan have svært ved at lukke distraktioner ude.

Hvis vi har børn, som på den ene eller anden måde er i en udsat position, laver vi en handleplan, hvor vi tager udgangspunkt i barnets behov og styrker.

Nogle børn kan have brug for en ekstra pause, andre kan have brug for hjælp i visse situationer. Når vi oplever dette, sørger vi for, at disse børn bliver støttet og på den måde oplever succes i sociale sammenhænge. Det kan være, at barnet nyder godt af at deltage i et specifikt pædagogisk forløb, som er mere voksenalret, hvorved barnet på denne måde oplever, at det lykkes i positiv kontakt med børn såvel som voksne.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

De ældste børn i børnehaven, bliver kaldt storegruppen, og børnene bliver gradvist mere bevidste om, at det er deres sidste år i børnehaven. Børnene læser kapitelbøger til samling, og der er demokratiske samtaler om emner, som rører sig blandt børnene. Der bliver talt om liv og død, oplevelser i weekender og ferier. Ofte kan udgangspunktet være dialogisk læsning, hvor der bliver talt sammen undervejs i en bog, hvis et tema optager børnene.

Til samling har storegruppen en magnettavle, hvor man kan snakke om, hvilken dag det er, årstid, hvem der er i børnehaven, på ferie osv. På skift kommer børnene op og øver sig i at tale foran hinanden. Hvis man er tvivl om noget, kan man få hjælp fra vennerne. Det er meget populært og alle vil gerne prøve.

I "Fri For Mobberi", som vi kalder "Gode Venner", arbejder vi løbende med at understøtte konflikthåndtering, mentalisering og dannelse (se uddybende beskrivelse under "social udvikling" under de seks læreplanstemaer s. 20)

Når vi har "Gode Venner" inddeler vi børnene efter alder. Vi har nogle gange en mindre gruppe, men vi kan også have en hel årgang.

I storegruppen er samtalerne og refleksionerne oftere mere dybdegående og børnene er generelt set så følelsesmæssigt og socialt kompetente, at de kan anvende det, de får med sig i "Gode venner" i deres hverdag sammen med deres venner. De bliver bedre til at løse deres konflikter og hjælpe hinanden med gradvist mindre voksenindblanding, hvilket er en vigtig evne, når man starter på SFO.

Vi arbejder også pædagogisk med en aktivitet, som kaldes "Slåskultur", som hjælper børnene med at mærke egne og andres grænser (se uddybende beskrivelse under "social udvikling" under de seks læreplanstemaer s. 21). På samme måde som med "Gode Venner", oplever vi, at de store i børnehaven bliver bedre til at aflæse hinanden, mærke egne grænser, og de bruger disse erfaringer i deres leg og hverdag på Grønnebakken.

Vi øver også børnene i at holde orden på deres ting og være selvhjulpne ved toiletbesøg og i garderoben. Tit får de store børn også til opgave at videregive beskeder, hjælpe til med praktiske opgaver fx hjælpe til med at skære frugt og dække bord, og de får tildelt større ansvar og der er tillid til, at de fx kan sidde en gruppe alene oppe i børnehaven i kortere tid og lege uden voksenopsyn. Her får de ansvaret for at hjælpe hinanden, sætte en leg i gang, fx tegnebord eller et spil, rydde op efter sig og hente hjælp, hvis de har brug for det.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Grønnebakken er en gammel menighedsbørnehave, og vi har stadig som tradition at besøge Grøndalskirken 4 gange om året til fastelavn, påske, høst og jul.

En gruppe af pigerne i børnehaven har haft et forløb, hvor de har gået til pigefodbold i BK-union, som har haft fokus på at styrke foreningslivet og få flere piger til at starte til fodbold. Det har været en kæmpe succes, hvor samtlige piger har deltaget med gåpåmod og begejstring. Det er uvist, om vi kan være så heldige at deltage med et hold igen.

Vi har en skolehave, som ligger nede ved Grøndalsparken, og som vi passer fra forår til efterår. Her kan vi plukke frugt, bær og blomster med hjem, og vi laver ofte mad over bål med de råvarer vi høster. Desuden har vi forarbejdet hør med børnene og farvet tøj med grøntsagsskræller og andre plantedele.

Vi tager ofte på legepladser i lokalområdet, hvor vi møder familier og andre institutioner på tur.

I år startede vi en ny tradition i forbindelse med Tour de France, hvor vi afholdt vores eget cykelløb med cykelvogne fyldt med vuggestuebørn med flag og blomster, cykelløb rundt om blokken og for de mindre børn var der cykelløb henad fortovet langs med Grønnebakken, som også strakte sig hen til naboskolen Heerup, som er en specialskole. Mange af vores børn var også tilskuere, som heppede på dem, der kørte, og det resulterede i, at også elever fra specialskolen kom ud og heppede og hujede. Det var for alle en dejlig oplevelse.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi er et hus, der er adskilt på to etager, hvor vuggestuen ligger i stueetagen og børnehaven ligger på 1. sal. Vi deler fælles legeplads, hvor vi i vinterhalvåret oftest er ude på skift og i sommerhalvåret tilbringer størstedelen af tiden sammen. Vi har en dejlig legeplads, som har mange opdeltede områder med plads til både fordybelse og vilde lege.

Vi har åbent plan på Grønnebakken, som vi har nævnt tidligere.

Udnyttelsen af de fysiske rammer optimeres i det åbne plan, fordi de faciliteter, der før skulle være på hver stue, nu kun behøver at være et sted i det åbne plan, og hermed også kan udvikles, gøres mere detaljerede og større. Børnene kan bevæge sig imellem de i funktionsopdelte områder, når der ikke er voksenfaciliterede aktiviteter på etagerne.

I vuggestuen skærmer vi de yngste børn mere, og i perioder er de aldersopdelte af hensyn til både store, som man forbereder til børnehavelivet, og de små, som har brug for mindre og trygge rammer. Men vi har også én stor dukkekrog, ét stort byggeområde med togbaner, Duplo, træklodser og ét sted til biler med bil-tæpper mm.

Ved start på Grønnebakken mødes barnet af en eller to primærpædagoger, som tager sig af barnets start i institutionen. Det giver tryghed, nærvær og er en god hjælp til at komme ind i børnegruppen.

Det, at vi har valgt at arbejde i åbent plan, har en stor indvirkning og betydning for venskabsdannelse. Når vi har en hel årgang samlet og ikke stueopdelt, giver det det enkelte barn større muligheder for at danne venskaber.

I det åbne plan kan vi i personalegruppen bedre udnytte de forskellige ressourcer og kompetencer vi hver især har, og som samlet personale får vi et større fælles ansvar for, at Grønnebakken er en god institution for børn og en god arbejdsplads for personalet.

Børnene bliver hørt i forhold til hvilke temaer, der er relevante for dem, og som tidligere beskrevet, udmønter de sig ofte i kreative projekter, hvor vi følger børnenes spor. Fx har en gruppe af de store børn i børnehaven tegnet og malet Pokemons, som kreativt er blevet styret af vores ene medhjælper, som også er grafisk designer. Det resulterede i nogle æstetisk flotte malerier, som efterfølgende i en periode prydede væggene i børnehaven. Der er også lavet kreative perleplader med motiver, som optager børnene.

Børnehaven og vuggestuen er på nuværende tidspunkt på forskellige niveauer i forhold til indretning af lege-miljøer og funktionsopdelingen. I børnehaven er rummene funktionsopdelte, hvor der leges med kon-

struktionslegetøj i et rum, der spilles spil og lægges puslespil i et andet rum og der er et rum til at tegne, sy og andre kreative aktiviteter. Der er et rum, hvor der er udklædning og ro til læsning, og der er en dukkekrog. Desuden er der et mindre rum, som der arbejdes på, hvilken funktion skal have. Børnene bruger desuden garderoberne i løbet af formiddagen til at lege i, hvis der er trængsel i de andre rum.

Vuggestuen er mere udfordrede på indretning, fordi der er to lige store rum, som skal fungere både som grupperum og med funktionsinddelinger.

I løbet af de senere år, har vuggestuen arbejdet fokuseret på at skabe gode legeområder med sammenhæng både æstetisk og stimulerende. Der er indrettet dukkekrog i det ene rum med afskærmning, som hjælper de små til at holde fokus uden distraktioner, sofa til hyggelæsning i begge rum, klapborde i begge rum, som giver fleksibelt miljø med mulighed for at bruge ekstra gulvplads til eksempelvis skumplader på gulvet til rytmik og motorikbaner.

Vi har fokus på støj løbende, og der er i vores indretning taget højde for at dæmpe støjen mest muligt i de forskellige rum. Fx er der i børnehaven sat støjdæmpende paneler op i rummene for at skabe bedre akustik og dæmpe støjen i rummet.

Der lydisolerede foldedøre mellem rummene, lyddæmpende rumdelere/reoler i børnehaven.

I vuggestuen er vi opmærksomme på at barnegråd er et vilkår, når man arbejder med små børn, og arbejdstilsynet har opfordret os til at have ørepropper til rådighed. Det har vi taget til efterretning og indkøbt som et nyt tiltag. Vi skal evaluere på det, når vi har dannet os en erfaring med at bruge dem.

Vi skal i efteråret 2022 have støj som emne på den ene af vores pædagogiske dage, hvor vi både skal læse mere om forebyggelse og indretning, og hvordan vi pædagogisk kan arbejde mere bevidst med at dæmpe støj blandt børn og voksne og have en opmærksomhed på det i det pædagogiske arbejde.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling (se ovenfor) tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores holdning er at grundlaget for barnet alsidige personlige udvikling bliver grundlagt i hjemmet og vi understøtter det igennem vores samvær og vores pædagogiske læringsmiljøer. Det at kunne engagere sig og indgå i fællesskaber, udvikle gåpåmod og engagement med andre børn og voksne, kræver omsorgsfulde nærværende voksne som kan skabe den tryghed og give den omsorg der er altafgørende.

Det er et omsorgsarbejde, som er gennemgående og fortløbende. Det lille barn bevæger sig mellem to typer af behov; og det er behov for udforskning og tryghed og nærhed. Derfor arbejder vi med begrebet "Tryk base – tryk havn", hvor barnet får en tryk tilknytning til os voksne på Grønnebakken. Det betyder, at vi er bevidste om, at barnet skal have en tryk base for at kunne udforske sin verden.

Derfor sidder der næsten altid voksne på gulvet, der er tilgængelige, hvis barnet har brug for trøst og omsorg. Når barnet bliver større, bliver cirklerne gradvist større, og når barnet er startet og faldet til i børnehaven, er det stadig vores praksis, at der altid skal være "et ledigt lår", og en nærværende voksen til rådighed, når barnet har brug for det. Vi ved, at børn skal være i trivsel for at kunne udvikle sig alsidigt, og at det også kræver tydelige voksne, som kærligt hjælper børnene til at udvikle sig og fremme børnenes mulighed for deltagelse.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling (se ovenfor)

tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Børns sociale udvikling fremmes gennem leg. Vi er bevidste om at der skal være plads, tid og rum til så vidt muligt at lege uden for mange afbrydelser.

Vi er opmærksomme på ikke at afbryde de gode lege, der er i gang om formiddagen i børnehaven, og netop derfor er vores morgensamling skubbet til før frokost, hvor det er mere naturligt med et opbrud. Vi respekterer legen, som kan være i gang over lang tid. Det er også derfor, vi tager tilbage til det samme sted i skoven, så børnene den efterfølgende dag kan genoptage legen fra dagen før. Vuggestuen har fast morgensamling med en fast ramme og forskelligt indhold afhængigt af årstid og børnesammensætning.

Vi arbejder med et pædagogisk værktøj, der er udviklet af Mary Fonden i samarbejde med Børns Vilkår. Materialet hedder "Fri For Mobbleri", og vi kalder det på Grønnebakken for "Gode venner".

Det består af nogle grafiske plancher, som vi snakker med børnene ud fra. Det kan være motiver af nogle børn, der er i gang med en leg. På planchen er der ofte ét eller flere børn, der er i en konflikt, er kedede af det eller nogen, der hjælper hinanden. Børnene i gruppen, byder ind og der bliver talt om, hvordan det kan føles, hvis man ikke må være med, og de kommer med løsningsforslag til de forskellige situationer.

Der er en bog med historier, som berører forskellige problemstillinger og situationer, som børnene kan relatere til i deres hverdag. Efter historien taler vi med børnene om det, og ofte kommer børnene med egne oplevelser og refleksioner.

Der er et rytmikprogram med forskellige danse og lege til musik, hvor børnene skal dramatisere, synge med, lave fagter, samarbejde, spille bold.

Så er der et massageprogram, som er udviklet, så børnene masserer hinanden til en lille historie. De bliver sat sammen to og to, og når den ene har masseret den anden, bytter de. Den voksne læser historien og viser de forskellige bevægelser, som børnene skal lave på hinandens ryg.

Formålet med massagen er, at når man rører ved hinanden, kommer man tættere på hinanden, og man gør noget dejligt for hinanden, og på den måde nedbryder man nogle barrierer imellem hinanden. Tanken er, at den man rører, driller man ikke. Herved kan to børn, som måske ofte har konflikter med hinanden, på en voksenfaciliteret måde komme tæt på hinanden og opnå en fortrolighed og være sammen om noget sjovt, ufarligt og rart.

Vi arbejder aktivt med at skabe en god kultur blandt børnene, hvor de over sig i at mentalisere og udvise empati overfor deres kammerater. De bliver opmærksomme på, hvilke følelser det vækker hos de børn, som af forskellige årsager står uden for fællesskabet, og de bliver bedre til at inkludere hinanden i lege. Når et andet barn er ked af det, bliver vennerne bedre til at trøste, hente hjælp og til at være modige og sige fra, når noget er uretfærdigt. De bliver bedre til at løse konflikter på en respektfuld og omsorgsfuld måde.

"Slåskultur" er et andet pædagogisk værktøj, vi bruger på Grønnebakken, som hjælper børnene med at lære egne og andres grænser at kende. Her følger en beskrivelse af selve aktiviteten:

Inden vi går i gang, varmer vi op med forskellige samarbejdsøvelser, hvor børnene kommer helt tæt på hinanden og får grint en masse sammen. Det gør vi med lege som "bilvask" og "træstammer".

Det går ud på, at man bryder mod hinanden. Her er børnene også inddelt efter alder – ofte hele årgangen (ca.10-12 børn).

På midten af gulvet er en stor madras eller nogle gymnastikmætter i en firkant. Rundt om er der lagt madrasser ud, som børnene kan "blive skubbet ud på" eller "vælte ud på". Der er en voksen, der "styrer" kampen" og en voksen til "at samle taberen op".

Inden hver kamp, giver de to modstandere hinanden hånden og siger "god kamp". Til hver en tid kan man sige "stop" og så stopper kampen. Begge modstandere skal holde øje med, om den anden er ok. Man må skubbe med flad hånd på kroppen. Man må ikke skubbe på og fra halsen og op. Man må ikke slå – kun skubbe i lange rolige skub på kroppen.

Når en modstander er skubbet ud over den inderste madras, eller denne har sagt stop, er kampen afgjort. Afslutningsvist giver man hånd og siger "tak for kampen".

Børnene lærer som sagt om deres egne og andres grænser, og vi taler med børnene om oplevelsen bagefter. Vi snakker om vigtigheden af at være opmærksomme på hinandens ansigtsudtryk og kropssprog. Vi snakker også om de reaktioner, man kan have på at tabe, få overskredet ens grænser og følelsen af at vinde og stadig huske på, at det kan være svært for modstanderen at tabe. Det kan også være svært for nogle børn at være i centrum af de andres opmærksomhed og samtidig skulle håndtere følelser som er lidt svære at give udtryk for. Vi forsøger at skabe et rum, som er trygt og rart, og hvor det er okay at fjolle og nogle gange at træde ved siden af, og hvor vi bakker op og hepper på hinanden og siger "kom igen". Efter nogle gange, hvor børnene bliver bekendte med legen og reglerne, kan vi mærke at flere og flere byder ind

og vil være med. Børnene tager reglerne med sig, når de leger vilde lege på legepladsen, og det hjælper dem med at sørge for, at en leg forbliver god og ligeværdig.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog (se ovenfor)
tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

I vuggestuen hjælper de voksne med at sætte ord på børnenes tanker, følelser og handlinger.

Vi læser enkle historier, bruger pegebøger, rim og remser samt synger sange der er understøttet af fagter.

Vi bruger eventyr kufferter og dramatisering.

I dagligdagen inviterer vi børnene ind i små samtaler om det, vi har oplevet eksempelvis en oplevelse fra legepladsen og øver børnene i med få ord at kunne genfortælle.

Vi holder samlinger, hvor vi arbejder pædagogisk med sprogstimulering ved hjælp af et materiale, der hedder "Bablerne". Det består af nogle små farverige figurer, som har mundrette navne, såsom "Dodo" og Baba. Hertil hører nogle bøger, som opfordrer børnene til både at bruge deres sprog og mundmotorik som fx at puste.

I børnehaven øver børnene sig i at sætte ord på deres tanker, følelser, handlinger og på oplevelser.

Vi har højt-læsning hver dag, vi arbejder med rim og remser, laver dukketeater, synger og bruger eventyr-kufferter.

Både til samling og til frokost øver vi børnene i at have en samtale med hinanden og de voksne.

Det er meget vigtigt, at vi har tid til nærvær og samtale med børnene.

Kommunikation er også at kunne lytte og forholde sig til hvad en anden person taler om. Det kræver øvelse at kunne, og det hjælper vi børnene med.

Vi bruger TRAS (Tidlig Registrering Af Sprog). Tras-materialet er udviklet og afprøvet i Norge af forskere og medarbejdere på institutioner, som arbejder med børn, der har vanskeligheder med udviklingen af deres sprog. Dette materiale kan visuelt kortlægge barnets sproglige vanskeligheder, og det er et godt redskab også til forældresamtaler.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse (se ovenfor)
tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Vuggestuebarnet møder institutionen udelukkende gennem kroppen og sanserne, da sproget på dette tidspunkt er mere passivt.

Vi arbejder med at børn skal lære at blive selvhjulpne på alle alderstrin, så børnene får en forståelse af egen krop og evner.

Vi laver rytmik og bevægelseslege hvor børnene lærer forskellige måder at bruge deres krop. Det kan fx være at hoppe, kravle, lave balanceøvelser, spille bold.

Naturen er også et godt sted for børnene hvor de kan sanse og udfolde sig kropsligt igennem lyden af blæsten i træerne, duften af granskoven, kravle på væltede træstammer, bevæge sig i ujævnt terræn.

Vi arbejder dagligt med at have kroppen i ro gennem historie fortælling, tegning og måltider. Vuggestuebørnene hviler sig og sover til middag, når de har behov og for at skabe ro, lytter der til afslapningsmusik eller godnathistorier, som er indtalt med henblik på, at barnet skal sove. Børnehavebørnene har også mulighed for at hvile sig eller sove.

I børnehavealderen har vi massage, når vi laver "gode venner" og vi arbejder meget med kropsbevidsthed, når vi laver "slåskultur".

Vores børn er på legepladsen hver dag hvor vi inødeser børnenes behov for kropslig udfoldelse og vilde lege.

I løbet af året har vi forskellige temadage, hvor der er fokus på kropslig udfoldelse. Vi har en årlig idrætsdag, hvor børnene er blandet på tværs af alder fra ca. 2-6 år. Her skal de igennem en masse forskellige aktiviteter og discipliner; cykelløb, forhindringsbane, boldkast -og spark, stafet, rytmisk gymnastik og ridebane. De mindste har deres egen idrætsdag indenfor med tumlebane.

Vi har også vores eget cykelløb, som vi kalder Tour de Grønnebakken, hvor alle børn på Grønnebakken deltager; de mindste kører i følgevognene med rundt om blokken (i vores Christianiacykler), som følger de største børnehavebørn på cykelruten (rundt om blokken). De mellemste børnehavebørn ned til de mellemste vuggestuebørn kører løb på fortovet foran institutionen, imens publikum hujer og hepper, og de mindste vuggestuebørn kører til sidst løb inde på legepladsen (på scootere) – også med hujende publikum.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science (se ovenfor)
tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Grønnebakken prioriterer, at børn kan opleve naturen på nært hold på trods af, at de lever i en storby. Børnene får mulighed for at opleve naturen som et sted, der kan udforskes og leges i. Børnene oplever årstidernes skiften. Vi tager på tur uanset vejr og vind, fordi de forskellige typer af vejr giver anledning til forskellige slags naturoplevelser. Børnene får gennem turene en fortrolighed med naturen, hvad kan spises, hvad vokser der i en bøgeskov og i granskov. Børnene lærer, at de ting der er i naturen kan bruges som legeredskaber. Lege uden det kendte legetøj giver andre lege. Derudover har vi aktiviteter, afhængig af årstiden. De består i at bygge huler, finde insekter, lege og se på blade, undersøge svampe, klatre i træer, skøjte på is, og lave bål. Vi oplever, at børnene i løbet af deres tid på Grønnebakken får en større fortrolighed med naturen, de bevæger sig frit, udforsker skoven, og bruger tidligere oplevelser og erfaringer.

Børnene, der er ude af huset, oplever en mindre støjfyldt og stresset dag. Børnene på turen kan lege i lange perioder uden afbrydelser. Børnenes fantasi skærpes, nysgerrigheden skærpes og de forventer at få svar og børnene lærer at værdsætte og respektere naturen og får en forståelse af at naturen er levende. Børnene får udviklet deres grov motorik og balance. Børnenes sanser udvikles.

Turen går næsten altid til Hareskoven fordi det er en stor og varieret skov med både bøg og granskove flere søer og et kuperet terræn. Turen kan også gå til Børneringens hus "Granhøj" i Værløse. Her har vi fanget

haletudser om foråret, set anemoner, spist skovsyre, samlet svampe i efteråret, og lavet mad over bålet – også sammen med forældrene.

Samlet set mener vi, at turene betyder at børnene bliver styrket i deres evne til forundring, fordybelse og nysgerrighed.

Vi mener, at det er egenskaber, der er med til at danne grundlag for børnenes videre udvikling også efter børnehaven.

Vi synes, det er vigtigt, at børnene kommer udendørs hver dag, så derfor har legepladsen høj prioritet. Vi bruger legepladsen dagligt, det gælder både vuggestuen og børnehaven. Vi betragter legepladsen som et ekstra rum og får lagt nyt rullegræs på om foråret og får nyt sand i sandkasserne hvert andet år.

I et lille aflukket hjørne er der anlagt en have, som børnene kalder "Mariannes hemmelige have". Her kan børnene lukke låge, ligge på tæpper, slå telt op, kort sagt er det en lille oase.

På legepladsen har børnene mulighed for at lege i mindre grupper, mulighed for fordybelse, mulighed for at løbe, cykle og bruge hele deres krop og mulighed for at lege med større/mindre børn og lege med deres store/mindre søskende.

Børnene kan godt lide at lege lidt i det "skjulte" og det har de mulighed for på grund af legepladsens indretning.

Børnene møder også naturen. Der bliver fundet mange snegle og edderkopper rundt om i buskene.

Især drengene bruger meget legepladsen til at lege de vilde slås/våbenlege.

En gruppe af børnehavebørnene har som tidligere nævnt brugt lang tid på at grave efter og lege med ler på legepladsen. Det er en aktivitet, hvor børnene har været optaget af og fordybet i processen med at grave ud og tilsætte tilpas meget vand, så leret har fået den rette konsistens. Herefter har børnene brugt deres fantasi og har formet forskellige figurer af det.

Vi har på Grønnebakken planer om at lave et område, som skal være helliget leg med vand og jord. Det bliver et projekt i flere stadier, hvor vi skal have flyttet personalets cykelparkering og skraldespande, forhøjet hegnet og rykket stakitter. Det er et stort projekt, og bestyrelsen har ambitioner om at lave fondssøgninger, så vi kan få en lille mølle eller lignende, som pumper vandet rundt. Projektet er på tegnebrættet og de forskellige processer skal planlægges og effektueres i det tempo, vi har økonomi til det.

Vi har i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening været med i deres årlige affaldsindsamling, hvor vi har været på ture i nærmiljøet og samlet skrald sammen. På den måde har vi arbejdet med børnenes bevidsthed i forhold til at passe på naturen.

Vi har, som tidligere beskrevet, en skolehave, som vi kommer i fra forår til efterår. Det er et lukket område, også når det gælder med udover og rogn ny opgravede kartofler. Vi har også selv lavet mad af dem. Vi har og Vi sår hør, høster det og forarbejder det.

Børnene får herigennem et forhold til den mad vi spiser, og de lærer om bæredygtighed og årets gang.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab (se ovenfor)

tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

På Grønnebakken bliver der arbejdet kreativt med eksempelvis sanser, tegning og eventyrs fortælling, hvor børnene bliver en aktiv del af fortællingen med dramatiseringer. Vi har meget kreative mennesker ansat, så udbuddet af kreative projekter er mange og varierede. Vi synger og danser med børnene. Vi dramatiserer eventyr og laver rytmikprogrammer med musikinstrumenter, rim og remser og har fællessang.

Børnene bliver præsenteret for mange forskellige materialer, når der er projekter i gang. Det er alt fra naturfarvning -og maling, forarbejdelse af hør, ler, træ osv. I skoven laver vi i perioder kunst af naturmaterialer.

Vi bruger byen, især om sommeren, hvor vi har årlige teaterture for alle aldersgrupper, vi tager på museer og tager til koncerter især under jazzfestivalen om sommeren. Vi har tre Christiania cykler, som vi ofte bruger, når vi er på ture med børnene. Her kan vi komme rundt i hele byen. Vi fortæller børnene om byen og besøger seværdigheder såsom Amalienborg og ser vagtskifte eller besøger Langelinie og meget andet.

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi har gennemgående evaluering af vores faste pædagogiske aktiviteter, planlagte pædagogiske forløb og fokuspunkter. Det foregår på vores p-møder hver måned, hvor vi diskuterer og evaluerer de pædagogiske arrangementer/projekter den seneste måned. Desuden forbereder vi kommende arrangementer/projekter den kommende måned, hvor vi tager udgangspunkt i de evalueringer, der ligger fra tidligere år.

I ledelsens og Grønnebakkens årsberetning evaluerer og beskriver vi også årets pædagogiske begivenheder.

Vi har hvert år en pædagogisk dag, som er øremærket planlægning på de to etager. Her gennemgås årets aktiviteter, og der evalueres på, hvad det fungerede, hvad vi fik ud af det og hvad der var knap så succesfuldt og hvorfor det gik således. Her bliver lagt planer for hele året i hhv. vuggestuen og børnehaven på baggrund af tidligere erfaringer og evalueringer.

I forbindelse med kvalificeringen af det pædagogiske arbejde som faglige fyrtårne vil repræsentanten hhv. fra personalet og ledelsen i et samarbejde sørge for at kvalificere og videreudvikle vores evalueringskultur.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vi har i vores årshjul et punkt til evaluering af vores pædagogiske læreplan, hvor vi ledelsen diskuterer og gennemarbejder læreplanen hvert år.

I personalegruppen diskuterer vi på vores pædagogiske dage løbende indholdet i vores pædagogiske læreplan og forholder os til, om indholdet svarer til hverdagen og det pædagogiske arbejde vi udfører.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere **det jeres** videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forandringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud